

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของ คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting the Religious Conversion of the Christian Catholic New Believers in Bangkok.

จักรายุทธ เอี่ยมละออ

* ฝ่ายงานธรรมทูต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ดร.ศยามล เจริญรัตน์

* หน่วยปฏิบัติการวิจัยความมั่นคงของมนุษย์และความเท่าเทียม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ

* สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.ดร.ลัดดาวรรณ ประสูตรแสงจันทร์

* คณะศาสนศาสตร์ สาขาวิชาคริสตศาสนศึกษา วิทยาลัยแสงธรรม

Jakkayoot Aiemlaor

* The Archdiocese of Bangkok Missionary Department.

Dr.Sayamol Charoenratana

* Human Security and Equity Research Unit, Social Research Institute, Chulalongkorn University.

Assoc.Prof.Dr.Suwattana Thadaniti

* Social Research Institute, Chulalongkorn University.

Asst.Prof.Dr.Laddawan Prasootsaengchan

* Faculty of Theology, Christian Education Program, Saengtham College.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 19 มีนาคม 2564

* แก้ไข 5 พฤษภาคม 2564

* ตอรับบทความ 11 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษากระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ของคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร พื้นที่ศึกษาคือโบสถ์คาทอลิก 8 แห่ง ในเขตศาสนาปกครองที่ 1 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณจากคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่จำนวน 267 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ ด้วยวิธีการกำหนดแบบโควตาจำนวนโบสถ์ละ 1 คน รวม 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร ปัจจัยแรกคือปัจจัยองค์กรคริสตศาสนา ได้แก่ พิธีกรรม กิจกรรมทางศาสนา สภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ปัจจัยที่สองคือปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจภายในจิตใจ ประสบการณ์และวิถีชีวิต ปัจจัยที่สามคือปัจจัยภายนอกในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติครอบครัว มิติสังคมชุมชนและวัฒนธรรม และมิติเศรษฐกิจ ปัจจัยที่สี่คือปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพ รายได้ และจำนวนคนในครอบครัว ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้ที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา 2) กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนามีความชื่นชอบในกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสตศาสนิกชนคาทอลิกที่มีการเรียนรู้คำสอนทางศาสนา รวมไปถึงการได้เข้าร่วมพิธีกรรมและได้ใกล้ชิดกับสมาชิกของโบสถ์คาทอลิก ซึ่งช่วยให้คริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีการตัดสินใจ

ใจเปลี่ยนศาสนาที่เป็นขั้นเป็นตอนตลอดระยะเวลา 1 ปี 3) ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร คือ 3.1 ด้านครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยและไม่อนุญาตให้เดินทางมาเรียนหรือเปลี่ยนศาสนา 3.2 ด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องค่าครองชีพที่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายทำให้ต้องทำงานในช่วงวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ จึงไม่สามารถมาเรียนรู้คำสอนทางศาสนาที่โบสถ์คาทอลิกได้ และ 3.3 ด้านสังคมเป็นผลกระทบจากการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองหลวงทำให้ความเป็นอยู่เปลี่ยนไปจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองที่มีแต่ความเร่งรีบ ไม่สนใจกัน ทำให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ท้อแท้ สิ้นหวังเป็นผลมาจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป และต้องการแสวงหาที่พึ่งพิงทางจิตใจ

คำสำคัญ: ปัจจัยการเปลี่ยนศาสนา
คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่
กรุงเทพมหานคร
กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก

Abstract

The purpose of the research was to 1) study the factors affecting the religious conversion of the Christian Catholic new believers in Bangkok 2) study the process of admitting adults to the Christian Catholic new believers. Affecting the process of religious conversion of the Christian Catholic new believers in Bangkok 3) study problems and obstacles in the religious conversion of The Christian catholic new believers in Bangkok. The study area is 8 catholic churches in the 1st religious area of the Archdiocese of Bangkok. Using integrated research, it contains quantitative research from 267 new Catholics and qualitative data collected with the new Catholic Sacrament. With a quota method for 1 person per church, a total of 8 people

The research findings were as follows: 1) Factors affecting the religious conversion of the Christian Catholic new believers in Bangkok. The first factor is Christian organization factors, namely rituals, religious activities. The environment of the catholic church and public relations communication. The second factor is the internal factor, namely the internal motivation. Experiencing and life crisis. The third factor is an external factor in various dimensions: family dimension, social dimension, community, and cultural dimension. And economic dimensions. The fourth is personal factors: gender, age, education, domicile, occupation, income, and the number of people in the family. Giving basic information about those who decide to change their religion. 2) the process of admitting adults to the Christian Catholic new believers. Affecting

the process of religious conversion of the Christian Catholic new believers in Bangkok with a high average. The results of the research showed that the Christian Catholic new believers who decided to convert the religion had a preference for the process of admitting adults to the Catholic Church where religious teachings were learned. This includes being in attendance and being close to members of the Catholic Church. This allows the Christian Catholic new believers to make a step-by-step decision to convert to religion for 1 year. 3) Problems and obstacles in the religious conversion of The Christian catholic new believers in Bangkok: 3.1 families who disagree and do not allow them to come to study or change their religion. 3.2 Economic problem, which is the problem of the insufficient cost of living, causing having to work during holidays, Saturday and Sunday. Therefore, unable to come to learn religious teachings at the Catholic Church. 3.3 Social aspects as a result of migration to work in the capital, the livelihoods shifted from rural society to urban society where the hustle and bustle were disregarded, causing a feeling of isolation and discouragement to the Christian Catholic new believers. Hope is the result of a changed lifestyle. And wants to seek refuge in the mind

Keywords:

Factors of the Religious Conversion

The Christian Catholic New Believers

Bangkok

process of admitting adults to the Christian Catholic

บทนำ

คริสต์ศาสนาในประเทศไทยได้เริ่มเข้ามาเผยแพร่ศาสนาตั้งแต่สมัยอยุธยา สุรชัย ชุมศรีพันธ์ (2558:99) ได้กล่าวถึงมิชชันนารีที่เข้ามาในประเทศไทยว่ามีชาวโปรตุเกสจากนักบวชคณะโดมินิกัน (Dominican) คณะฟรังซิสกัน (Franciscan) และคณะเยสุอิต (Jesuit) สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้นมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อ การเผยแพร่ศาสนาของบรรดามิชชันนารีในสมัยนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาและเปลี่ยนศาสนามีจำนวนน้อย เนื่องจากปัจจัยทางด้านภาษาที่บรรดามิชชันนารีส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ และที่สำคัญในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระในสมัยนั้นได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2274 (ค.ศ. 1731) ความว่า ห้ามชาวคริสต์ใช้อักษรไทยหรือขอม ในการเขียนหนังสือที่เกี่ยวกับศาสนา ห้ามมิชชันนารีสอนศาสนาคริสต์แก่คนไทย ห้ามคนไทยเปลี่ยนเป็นคริสต์ และห้ามวิพากษ์วิจารณ์ศาสนาของไทย (สุรชัย ชุมศรีพันธ์, 2558:146) ทำให้การเปลี่ยนศาสนาของคนไทยในสมัยนั้นมีความยากลำบากและเป็นไปไม่ได้เลยที่จะมีการสอนคำสอน

จนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 สมศรี บุญอรุณรักษา (2552:80) ได้กล่าวว่า ในสมัยนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับพระสังฆราชปัลเลอกัวซ์ มีความสนิทสนมกันดีต่อกันอย่างแน่นแฟ้น และได้มีการประกาศอนุญาตให้มีการเผยแพร่ศาสนาของศาสนาคริสต์ให้กับคนไทยทุกคนที่สนใจจะศึกษาคำสอนของคริสต์ศาสนา แต่จำนวนที่คนไทยจะเปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาคริสต์ก็ยังมีจำนวนที่น้อย เพราะในสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีการพยายามรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง มีการเลิกทาสจากบรรดาขุนนาง และให้รวมเป็นพลเมืองซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐบาลส่วนกลางแทน ขวลิต ตริยะประเสริฐ (2559:29) และ ชัยยนต์ประดิษฐ์ศิลป์ (2552:60) ได้กล่าวว่า ในรัชกาลที่ 6 ได้ทำให้การเป็นพลเมืองชัดเจนยิ่งขึ้นโดยการออกกฎหมายสัญชาติ (Nationality act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่จำแนกความเป็นพลเมืองของไทย โดยระบุว่าบุคคลที่ได้กำเนิดในพระราชอาณาจักรถือเป็นคนไทย ส่งผลให้ชาวคาทอลิกซึ่งเดิมเป็นคนต่างชาติ เช่น โปรตุเกส เวียดนาม จีน ลาว ญวน ได้รับสัญชาติไทยและกลายมาเป็นคนไทยทางกฎหมายในเวลาต่อมา ขวลิต ตริยะประเสริฐ (2559:29) ได้อธิบายถึงศาสนาคริสต์ในประเทศไทยที่กรมการศาสนารับรองมีทั้งหมด 2 นิกาย ได้แก่ นิกายโรมันคาทอลิก (Roman Catholic) และนิกายโปรเตสแตนต์ (Protestant Christian Church) ซึ่งนิกายโปรเตสแตนต์นี้เป็นนิกายที่แยกตัวออกจากนิกายโรมันคาทอลิก โดยบาทหลวงมาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ชาวเยอรมัน เน้นการศึกษาและแบ่งปันพระคัมภีร์ เป็นนิกายที่ไม่มีบาทหลวง มีแต่ศาสนาจารย์เป็นผู้เผยแผ่ศาสนา ศาสนิกจะรับศีลล้างบาป และศีลมหาสนิทเท่านั้น

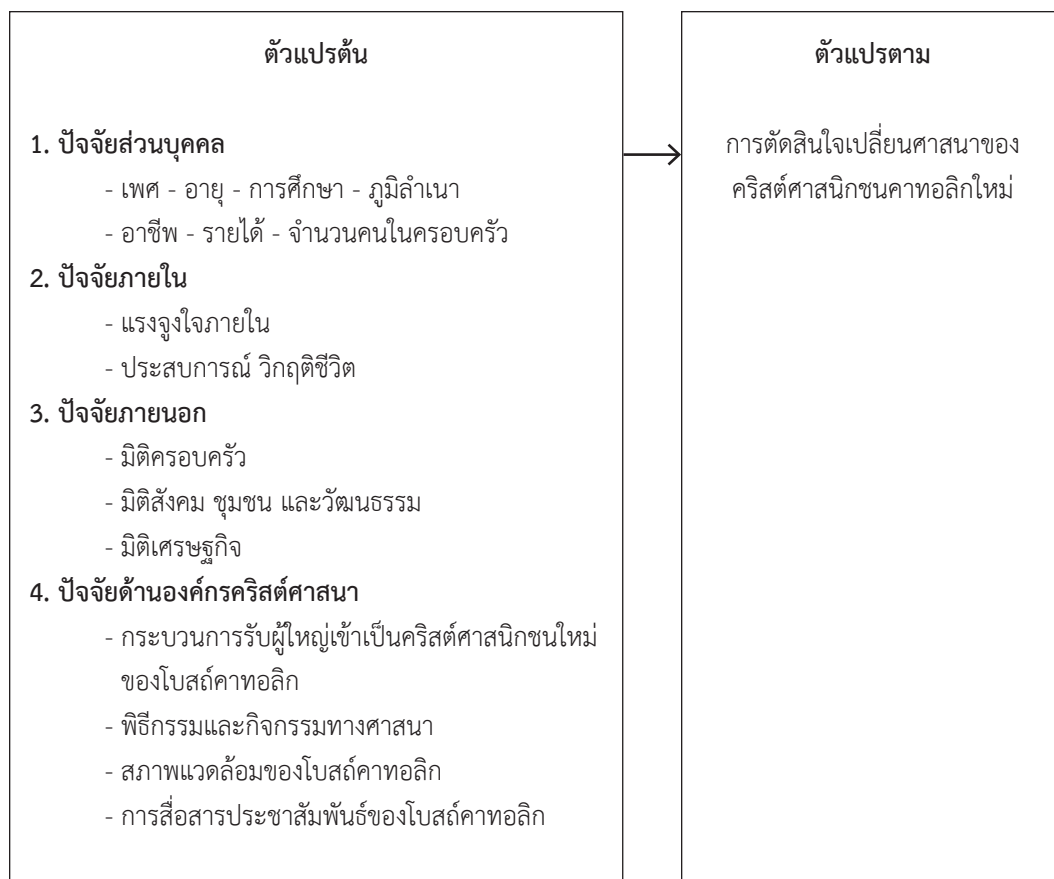
สำหรับจำนวนประชากรในประเทศไทยนั้น มีประชากรจำนวน 66.5 ล้านคน ในพ.ศ. 2562 ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยและจากการสำรวจของสำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2558 ได้ทำการสำรวจสถิติผู้นับถือศาสนาคริสต์ พบว่ามีผู้นับถือศาสนาคริสต์อยู่ที่ร้อยละ 1.1 ของประชากรทั้งประเทศ และจากการสำรวจของสภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทยพุทธศักราช 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 380,374 คน จากอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีจำนวน 119,497 คน อย่างไรก็ตาม ในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 - 2562 ได้มีคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ที่ได้รับศีลล้างบาปมาเป็นจำนวน 796 คน ซึ่งในแต่ละปีจะมีผู้สนใจเปลี่ยนศาสนาจนได้รับศีลล้างบาปประมาณ 150 - 170 ราย แต่ในปีพ.ศ. 2562 มีผู้เข้ารับศีลล้างบาปถึง 205 ราย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุปัจจัยใดจึงมีประชากรส่วนหนึ่งได้หันมานับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตศาสนปกครองที่ 1 ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งอยู่ในบริเวณเขตพื้นที่บางรัก ย่านนาวาสัมพันธวงศ์ พระโขนง นั้นถือได้ว่าเป็นเขตของสังคมเมืองที่มีความเจริญทางด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร มีบริษัท ห้างร้าน สำนักงานต่างๆ มีองค์กรสถาบันทางเศรษฐกิจอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งบุคคลที่จะเปลี่ยนใจมานับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกนั้น ต้องผ่านกระบวนการรับเข้าต่างๆ และต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร โดยเฉพาะต้องผ่านการเรียนคำสอน ที่ต้องเดินทางมาเรียนที่โบสถ์ประมาณ 50 ครั้ง ใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี รวมไปถึงการร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาอื่นๆ อีกด้วย

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญและสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้มีการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสตชนใหม่ในปัจจุบัน นอกจากนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนศาสนาในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกของประเทศไทยมีอย่างจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นและมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหา สาเหตุ ปัจจัย กระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร รวมถึงกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสตชนที่ทางสภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทยได้ประกาศใช้ ซึ่งแต่ละโบสถ์จะสามารถนำไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสังคมโดยรอบของโบสถ์ได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและพัฒนางานขององค์กรด้านศาสนา และสามารถสะท้อนถึงสภาพการณ์ของสังคมเมืองในประเทศไทยปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

(1) **ปัจจัย** หมายถึงส่วนประกอบที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนใหม่ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิฐานะ สถานภาพ รายได้ 2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจ ประสบการณ์ วิถีชีวิต 3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ครอบครัว สังคม ชุมชน วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ 4) ปัจจัยด้านองค์กรคริสต์ศาสนา ได้แก่ กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ พิธีกรรม และกิจกรรมทางศาสนา สภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของโบสถ์คาทอลิก

(2) **การตัดสินใจ** หมายถึงกระบวนการในการใช้ความรู้ความสามารถจากประสบการณ์และนำข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่นั้นมาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ตัวเลือกและเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดอย่างมีเหตุผลและมีความรอบคอบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติส่งผลให้การตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(3) **การเปลี่ยนศาสนา** หมายถึงการเปลี่ยนระบบความเชื่อจากศาสนาหนึ่งไปยังอีกศาสนาหนึ่ง ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงหมายถึงการเปลี่ยนจากศาสนาอื่นๆ เป็นศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

(4) **คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ (คริสตชนใหม่)** หมายถึงบุคคลในวัยผู้ใหญ่ที่ก่อนหน้านี้เป็นศาสนิกชนของศาสนาอื่นๆ แล้วตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา โดยได้รับศีลล้างบาปตามพิธีกรรมของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในโบสถ์คาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขตศาสนปกครองที่ 1

(5) **พระศาสนจักรโรมันคาทอลิก** หมายถึงกลุ่มคนและกลุ่มองค์กรทางศาสนาคริสต์ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่นครรัฐวาติกัน กรุงโรม ประเทศอิตาลี โดนมียพระสันตะปาปาเป็นประมุข

(6) **กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน** หมายถึงขั้นตอนการพิจารณา คัดสรร และเรียนคำสอนทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี ก่อนจะมีการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา และขอรับศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 3 ศีล ได้แก่ ศีลล้างบาป ศีลกำลัง และศีลมหาสนิทเพื่อเข้ามาเป็นสมาชิกในพระศาสนจักรโรมันคาทอลิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ด้วยการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured-Interview) ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ตามฐานข้อมูลรายชื่อคริสตศาสนิกชนใหม่ของแผนกคริสตศาสนธรรมผู้ใหญ่ ฝ่ายงานธรรมทูต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2562 จำนวน 8 โบสถ์ ในเขตศาสนปกครองที่ 1 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้แก่ อาสนวิหารอัสสัมชัญ, วัดแม่พระลูกประคำ, วัดเซนต์หลุยส์, วัดนักบุญยอแซฟ, วัดนักบุญโรมัสอัครสาวก, วัดอัครเทวดาราฟาแอล, วัดราชนิแห่งสันติสุข และ วัดพระกุมารเยซู

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สูตรคำนวณของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535) จากประชากรทั้งหมด 796 คน สุ่มได้ประชากรตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 276 คน และสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการกำหนดแบบโควตา (Quota) คือคริสตศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ โบสถ์ละ 1 คน รวม 8 คน เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบสะดวก (Convenience selection) เป็นการเลือกหน่วยตัวอย่างคนใดก็ได้ที่สามารถและยินดีให้สัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert scale) และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert scale) โดยกำหนดความหมายและเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา มาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา น้อยที่สุด

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร

เกณฑ์การวิเคราะห์โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของจุดตัด ดังนี้

$$(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{จำนวนชั้น} = (5-1)/5 = 0.8$$

สรุปเกณฑ์การวิเคราะห์ของการวิจัยครั้งนี้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวิเคราะห์ของการวิจัย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ระดับ มากที่สุด
3.41 – 4.20	มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ระดับ มาก
2.61 – 3.40	มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ระดับ ปานกลาง
1.81 – 2.60	มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ระดับ น้อย
1.00 – 1.80	มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ระดับ น้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของ Rambo (1993) และกระบวนการเตรียมผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ ข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลตามคำสอนของพระศาสนจักรโรมันคาทอลิก งานวิจัยและแบบสอบถามต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อที่ 1 มาสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ 3) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสม แล้วผู้วิจัยนำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5) นำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับผู้ที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษา (Try out) คือคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในเขตศาสนปกครองที่ 1 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งผลที่ได้คือ .905 โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม - 18 ธันวาคม พ.ศ. 2563

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยองค์กรคริสตศาสนา, ปัจจัยภายใน, ปัจจัยภายนอก และปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา				
1	ปัจจัยองค์กรคริสตศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับ
	1.1 พิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา				
	1.1.1 ขึ้นขอบในความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีบูชาขอบพระคุณ	4.84	0.437	86.1	มาก
	1.1.2 มีความขึ้นขอบในกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา	4.64	0.481	64.0	มาก
	1.2 สภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิก				
	1.2.1 ขึ้นขอบในความสงบของโบสถ์คาทอลิก	4.51	0.662	60.3	มาก
	1.3 กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก				
	1.3.1 ขึ้นขอบในกระบวนการและระยะเวลาในการเรียนคำสอน	4.45	0.601	49.8	มาก
	1.4 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ของโบสถ์คาทอลิก				
	1.4.1 ได้รับความสะดวกในการติดต่อสอบถามข้อมูลจากโบสถ์	3.90	0.880	42.7	กลาง

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา				
2	ปัจจัยภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับ
	2.1 ต้องการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ	4.84	0.480	89.1	มาก
	2.2 มีประสบการณ์ส่วนตัวกับพระเจ้า หรือทางศาสนา	4.68	0.683	80.5	มาก
	2.3 ต้องการหลุดพ้นจากความกลัว ความอ้างว้าง และ ความผิดหวังในชีวิต	4.59	0.810	75.2	มาก
	2.4 มีความต้องการหรือแรงจูงใจภายในโดยตรง (กระแสเรียก)	4.29	0.697	43.1	มาก
3	ปัจจัยภายนอก	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับ
	3.1 มิติสังคม ชุมชน และวัฒนธรรม				
	3.1.1 ชื่นชอบในสังคม/วัฒนธรรมของกลุ่มผู้นับถือ ศาสนาคริสต์	4.33	1.222	7.08	มาก
	3.2 มิติครอบครัว				
	3.2.1 ชื่นชอบในการดำเนินชีวิตในครอบครัวที่นับถือ ศาสนาคริสต์	3.46	1.604	36.7	กลาง
	3.2.2 สมาชิกภายในครอบครัวตนเองแนะนำหรือ สนับสนุนในการเปลี่ยนศาสนา	2.13	1.720	65.3	น้อย
	3.3 มิติเศรษฐกิจ				
4	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน		ร้อยละ	
	4.1 เพศ				
	4.1.1 ชาย	66		24.7	
	4.1.2 หญิง	201		75.3	
	รวม	267		100.0	

จักรายุทธ เอี่ยมละออ, ศยามล เจริญรัตน์, สุธัฒนา ธาดานิติ และ ลัดดาวรรณ ประสูตรแสงจันทร์

ลำดับ	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา		
4	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
	4.2 อายุ		
	4.2.1 ช่วงอายุ 16 - 20 ปี	15	5.6
	4.2.2 ช่วงอายุ 21 - 25 ปี	16	6.0
	4.2.3 ช่วงอายุ 26 - 30 ปี	93	34.8
	4.2.4 ช่วงอายุ 31 - 40 ปี	143	53.6
	รวม	267	100.0
	4.3 การศึกษา		
	4.3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	40	15.0
	4.3.2 ปริญญาตรี	224	83.9
	4.3.3 ปริญญาโท	3	1.1
	รวม	267	100.0
	4.4 ภูมิสำเนา		
	4.4.1 ต่างจังหวัด	165	61.8
	4.4.2 กรุงเทพฯ	102	38.2
	รวม	267	100.0
	4.5 อาชีพ		
	4.5.1 พนักงานองค์กร/บริษัทเอกชน	208	77.9
	4.5.2 ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	5	1.9
	4.5.3 ธุรกิจส่วนตัว	7	2.6
	4.5.4 รับจ้างทั่วไป	32	12.0
	4.5.5 ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน/ไม่ประกอบอาชีพ	15	5.6
	รวม	267	100.0
	4.6 สถานภาพ		
	4.6.1 โสด	185	69.3
	4.6.2 แต่งงาน	82	30.7
	รวม	267	100.0

จากตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมเรียงตามค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งปัจจัยแรกคือปัจจัยองค์การศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา โดยคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ร้อยละ 64.0 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.64) ซึ่งร้อยละ 86.1 มีความชื่นชอบในพิธีบูชาขอบพระคุณของโบสถ์คาทอลิกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.84) ในสภาพแวดล้อมของโบสถ์คาทอลิกโดยร้อยละ 60.3 ชื่นชอบในความสะดวกสบายในบริเวณโบสถ์คาทอลิกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45) สำหรับกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก ร้อยละ 49.8 ชื่นชอบในกระบวนการเรียนรู้คำสอนทางศาสนา และระยะเวลาในการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45) และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของโบสถ์คาทอลิก ร้อยละ 32.2 ได้รับความสะดวกในการติดต่อสอบถามข้อมูลต่างๆ จากโบสถ์คาทอลิกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.90) ปัจจัยที่สองคือปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจภายในจิตใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.29) ประสบการณ์และวิถีชีวิต ร้อยละ 89.1 ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.84) ปัจจัยที่สามคือปัจจัยภายนอกในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติสังคมชุมชนและวัฒนธรรม ร้อยละ 70.8 คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความชื่นชอบในสังคม/วัฒนธรรมของกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.33) มิติครอบครัว คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความชื่นชอบในครอบครัวที่นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 36.7 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.46) และมิติเศรษฐกิจ ร้อยละ 31.1 คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความไม่มั่นคงในอาชีพที่ทำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.44) และปัจจัยที่สี่คือปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ร้อยละ 75.3 เป็นเพศหญิง อายุ ร้อยละ 53.6 มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 31- 40 ปี การศึกษาร้อยละ 83.9 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว ภูมิลำเนา ร้อยละ 61.8 มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด อาชีพ ร้อยละ 77.9 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และสถานภาพ ร้อยละ 69.3 มีสถานภาพโสด ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของคริสต์ศาสนิกชนใหม่ ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้ที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา

2) ผลการวิจัยกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานครในภาพรวม

ลำดับ	กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา				
	กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับ
1	ชื่นชอบในกระบวนการและระยะเวลาในการเรียนคำสอน	4.45	0.601	49.8	มาก
2	มีความชื่นชอบในกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา	4.64	0.481	64.0	มาก
3	มีความใกล้ชิดกับสมาชิกของโบสถ์คาทอลิก โดยการพบปะกับพี่น้องคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกคนอื่นๆ	4.45	0.602	57.7	มาก

จากตารางที่ 3 กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในภาพรวม มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45) ซึ่งกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกมีระยะเวลา 1 ปี ก่อนรับเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา มีความชื่นชอบในกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45) เป็นผลมาจากการเรียนรู้คำสอนทางศาสนา รวมไปถึงให้เข้าร่วมพิธีกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.64) และได้ใกล้ชิดกับสมาชิกของโบสถ์คาทอลิก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45) ซึ่งกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นศาสนิกชนคาทอลิกนี้ช่วยให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีการตัดสินใจในการเปลี่ยนศาสนาที่เป็นขั้นเป็นตอน มีระยะเวลาให้ผู้สนใจจะเปลี่ยนศาสนาได้พิจารณาตนเองตลอดระยะเวลา 1 ปี ทำให้การตัดสินใจเลือกเส้นทางความเชื่อของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีคุณภาพ

3) ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา ของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์คือ 3.1 ด้านครอบครัว ที่ไม่เห็นด้วยและไม่อนุญาตให้เดินทางมาเรียนหรือเปลี่ยนศาสนา สอดคล้องกับผลการวิจัยในเชิงปริมาณ ซึ่งร้อยละ 65.2 สมาชิกภายในครอบครัวตนเองแนะนำหรือสนับสนุนให้เปลี่ยนศาสนาซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่

น้อย (X 2.13) 3.2 ด้านความรู้สึกภายในจิตใจของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ รู้สึกโดดเดี่ยว ท้อแท้ สิ้นหวัง และต้องการหาที่พึ่งพิงทางจิตใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยในเชิงปริมาณ ซึ่งร้อยละ 89.1 คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ต้องการหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจหรือในชีวิตมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (X 4.37) และร้อยละ 75.2 คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ต้องการการหลุดพ้นจากความกลัว ความอ้างว้าง และความผิดหวังในชีวิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (X 4.59) 3.3 ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องค่าครองชีพที่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายทำให้ต้องทำงานในช่วงวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ จึงไม่สามารถมาเรียนรู้อาสาสอนทางศาสนาที่โบสถ์คาทอลิกได้ และในผลการวิจัยในเชิงปริมาณพบว่าร้อยละ 28.8 ไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรืออาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (X 3.40) และ 3.4 ด้านสังคม เป็นผลมาจากการย้ายถิ่นของคนต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในเมืองทำให้ความเป็นอยู่เปลี่ยนไปจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองที่มีแต่ความเร่งรีบ ไม่สนใจกัน ทำให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความรู้สึกโดดเดี่ยวจากวิถีความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป ซึ่งผลจากการวิจัยในเชิงปริมาณร้อยละ 61 พบว่า ผู้ที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนามีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งร้อยละ 77 ประกอบอาชีพพนักงานออฟฟิศบริษัทเอกชน และร้อยละ 69 คือคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ที่มีสถานภาพโสด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ ในกรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) องค์การคริสต์ศาสนาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่จะเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนการสอนในกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนที่มีหลายขั้นตอน รวมไปถึงการเข้าร่วมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรมหรือกิจกรรมทางศาสนา ทำให้ผู้ที่สนใจจะเรียนรู้คำสอนทางคริสต์ศาสนามีความใกล้ชิดและเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีที่ว่า การตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาในระดับปัจเจกบุคคลอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีปัจจัยเสริมคือการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคริสต์ศาสนิกชนคืออาศัยสังคมด้วย (Kraft, 1979:58) เช่นการพูดคุย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Rambo, 1993: 102-123)

ปัจจัยภายในเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในจิตใจ ประสบการณ์ และวิถีชีวิต เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนามีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจากการได้ศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก และมีวิถีชีวิตที่ส่งผลให้เขาตัดสินใจเลือกเส้นทางความเชื่อในทางศาสนาใหม่ ซึ่งสนับสนุนกับทฤษฎีการเปลี่ยนศาสนาของ Rambo (1993) ที่บอกว่าขั้นตอนแรกของการเปลี่ยนศาสนาก็คือการเผชิญกับวิกฤติต่างๆ ของชีวิต สะท้อนให้เห็นว่าผู้เปลี่ยนศาสนามีการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาเพราะศาสนาใหม่ที่ตนเองเข้าไปศึกษาและนับถือนั้นแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจและในชีวิตได้ จึงส่งผลให้มีแรงจูงใจภายในที่มีความต้องการจะเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติในทางศาสนาใหม่

ปัจจัยภายนอกในมิติครอบครัว มิติสังคม ชุมชน วัฒนธรรม และมิติเศรษฐกิจ มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาในระดับปานกลาง ซึ่งในมิติครอบครัวจากการทำแบบสอบถามพบว่าครอบครัวมีส่วนในการสนับสนุนให้มีการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาอยู่ในระดับน้อยเนื่องจากคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มาจากครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ แต่ในมิติสังคม ชุมชน และวัฒนธรรม กลับมามีส่วนในการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มผู้ทำแบบสอบถามเคยศึกษาในโรงเรียนคาทอลิกและมีเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์แนะนำให้มาเรียนรู้คำสอนทางศาสนา รวมไปถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบคริสต์ของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกที่บรรดาคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ไปพบเจอและเกิดความชื่นชอบในสังคมแบบคาทอลิก และสุดท้ายคือมิติทางเศรษฐกิจล้วนมีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาอยู่ในระดับปานกลางจนถึงน้อย เนื่องจากกลุ่มคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในงานที่ทำและไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต จนส่งผลถึงความรู้สึกภายในจิตใจในการแสวงหาที่พึ่งพิงในช่วงที่เขาพบเจอกับปัญหาทางเศรษฐกิจในชีวิต

ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา โดยเฉพาะกลุ่มในวัยกลางคนที่มียุ่ระหว่าง 31 - 40 ปี ที่ส่วนใหญ่มีงานทำแล้วแต่กำลังเผชิญกับวิกฤติชีวิตของคนวัยกลางคน (Midlife-Crisis) มักพบในคนที่มียุ่ระหว่าง 35 - 50 ปี ซึ่งต้องสร้างเนื้อสร้างตัวเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัว ซึ่งคนวัยนี้มักประสบกับความว่างเปล่าและต้องการการเติมเต็มในชีวิตมากกว่าช่วงวัยอื่น โดยคนในวัยนี้จะประสบกับปัญหาชีวิตครอบครัวได้สูง (ฉวีวรรณ สัตยธรรม, 2541:31 - 44) ดังนั้นเมื่อศาสนาที่เน้นการพบปะ พูดคุย และได้รับกำลังใจจากกลุ่มคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกคนอื่นๆ จนทำให้คนในวัยนี้มีการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนศาสนา

2) กระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก จากการสัมภาษณ์คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในเขตศาสนปกครองที่ 1 ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งทั้งหมดให้สัมภาษณ์เหมือนกันว่ากระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกมีประโยชน์และมีส่วนช่วยให้ผู้ที่สนใจจะเรียนรู้คำสอนทางศาสนาสามารถค้นพบความหมายของชีวิต ประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนศาสนาถึงปัจจัยหนึ่งที่เป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนศาสนา มาจากปัจเจกบุคคลต้องการแสวงหาตัวตน วัตถุประสงค์ และความหมายที่แท้จริงของชีวิต และหากพวกเขาพบว่าความเชื่อใหม่ที่ตนเข้าไปนับถือหรือเข้าไปเรียนรู้คำสอนของศาสนานั้นสามารถให้คำตอบกับความเป็นไปของชีวิตได้ พวกเขาก็จะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนศาสนา ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีที่ว่า การเปลี่ยนศาสนาสามารถเกิดจากปัจจัยที่มีความสงสัยถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิต และต้องการหาศาสนาเพื่อเติมเต็มความว่างเปล่า และแสวงหาตัวตนที่แท้จริง (Rambo, 1993: 56-55) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคริสตจักรอีแวนเจลิคในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ พบว่าชาวจีนที่มีการอพยพเข้ามาที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดๆ แต่กลับเปลี่ยนมาเป็นคริสต์เตียนด้วยเหตุผลที่ว่าศาสนาที่พวกเขาเปลี่ยนมานับถือใหม่นี้ทำให้พวกเขารู้จักตัวตนที่แท้จริงมากขึ้น (Yang, 1998:2) ทั้งนี้มีประเด็นที่ว่าคริสต์ศาสนาสามารถเพิ่มความเป็นตัวตนหรือเอกลักษณ์ได้นั้นเป็นเรื่องนามธรรมที่จะวิเคราะห์คำว่า เอกลักษณ์ นั้นคืออะไร ทั้งนี้คำว่าตัวตน เป็นคำที่เริ่มใช้เป็นครั้งแรกในกลุ่มนักจิตวิทยาโดยนักจิตวิทยาที่ชื่อ อีริคสัน เมื่อปี 1950 (Ullman, 1989:111) โดยเขาได้แบ่งตัวตนออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. เนื้อหาของเอกลักษณ์ของตัวตน ซึ่งในที่นี้ก็คือการตอบคำถามที่ว่าฉันคือใคร 2. กระบวนการแสวงหาและสร้างเอกลักษณ์ของตัวตน ในที่นี้ก็คือการที่บุคคลเก็บเกี่ยวประสบการณ์ชีวิตในอดีต สะสมคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นและนำมาคิด สะท้อน และสร้างตัวตนขึ้นมา 3. ผลลัพธ์ของการสร้างตัวตน ซึ่งก็คือคุณสมบัติต่างๆ ทั้งระดับบุคคล และคุณสมบัติที่เป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาในสังคม จะเห็นได้ว่ากระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนมีส่วนช่วยให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีการค้นพบตัวตน วัตถุประสงค์ และความหมายที่แท้จริงของชีวิต และยังช่วยให้การตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในแต่ละคนมีกระบวนการที่เป็นขั้นเป็นตอน โดยมีการพิจารณาไตร่ตรองจากตัวผู้เปลี่ยนศาสนาเองด้วยความรอบคอบตลอดระยะเวลา 1 ปี

3) จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่พบว่า อันดับแรกคือด้านครอบครัวที่ไม่เข้าใจและไม่เปิดรับการตัดสินใจหรือการเลือกเส้นทางความเชื่อใหม่ของคนในครอบครัว ซึ่งความต้องการที่จะเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่เกิดขึ้นในช่วงของวัยรุ่นหรือช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายและช่วงระดับปริญญาตรีคือช่วงอายุ 16 - 20 ปี ซึ่งเป็นช่วงของการแสวงหาตัวตนแต่ก็ยังต้องพึ่งพาครอบครัวในการดำเนินชีวิตของเขา และการที่พบผู้ที่สนใจเปลี่ยนศาสนาตั้งแต่วัยรุ่นนั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีทั้งของเจมส์และสตรัทที่ว่า การเปลี่ยนศาสนาส่วนมากนั้นมักเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่นๆ และมักมีองค์ประกอบคือความรู้สึกคับข้องใจ (James, 1985:33) และการเผชิญกับความรู้สึกกดดันทางด้านจิตใจบางอย่าง (Starbuck, 2008:28) หรือวัยรุ่นบางคนอาจเลือกการเปลี่ยนศาสนาเพื่อรักษาวิถีชีวิตด้านความเป็นตัวตน ใช้การเปลี่ยนศาสนาเปรียบเสมือนการสำเร็จความคาดหวังใหม่ๆ คุณค่า อุดมคติ การทดสอบในการเป็นสมาชิกของกลุ่มใหม่ๆ (Ullman, 1989:114)

อันดับสองคือความรู้สึกภายในจิตใจที่เจอปัญหาวิถีชีวิตและเกิดความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง เป็นไปได้ว่าผู้ที่ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาเลือกที่จะเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหาชีวิตบางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Rambo (1993) ที่ว่า ขั้นตอนแรกของการเปลี่ยนศาสนาก็คือการเผชิญกับวิถีชีวิตต่างๆ ของชีวิต หากเรามองการเปลี่ยนศาสนาผ่านทฤษฎีของแรมโบแล้ว เป็นไปได้ว่าผู้เปลี่ยนศาสนาเปลี่ยนเพราะศาสนาใหม่ที่ตนเข้าไปนับถือนั้นสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตของพวกเขาได้จริงๆ และในบรรดาศาสนาที่หลากหลายบนโลกนี้ ปัจจุบันบุคคลก็มีสิทธิ์ที่จะเลือกสิ่งที่ดีคิดว่าเหมาะสมกับบุคลิภาพของตน

อันดับสามคือด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาในเรื่องค่าครองชีพที่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและอาจทำให้เกิดความเครียด ซึ่งเป็นผลมาจากการประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงของครอบครัวหรือตัวผู้เปลี่ยนศาสนาเอง และทำให้ไม่มีเวลาเรียนรู้คำสอนทางศาสนาที่โบสถ์ รวมถึงเกิดความเครียดจากความผิดหวังในความสำเร็จของงานที่ทำที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผลการวิจัยขึ้นนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีของนักสังคมวิทยาที่ว่า ความเครียดมักเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนศาสนา (Lofland and Stark, 1965: 862) จากการสัมภาษณ์ในประเด็นปัญหานี้สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนในการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก ยังต้องเดินทางมาเรียนที่โบสถ์คาทอลิกที่ใกล้บ้านของผู้เปลี่ยนศาสนา ถ้าหน่วยงานในองค์กรคริสต์ศาสนาสามารถพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกในรูปแบบออนไลน์ได้ และในผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนในวันที่มีพิธีที่สำคัญ ก็จะอำนวยความสะดวกต่อผู้ที่ประสบปัญหาในการมาเรียนรู้คำสอนทางคริสต์ศาสนาได้เป็นอย่างดี

อันดับสี่คือด้านสังคม เป็นผลมาจากการย้ายถิ่นของคริสต์ศาสนิกชนใหม่ซึ่งเป็นคนต่างจังหวัดและเข้ามาทำงานในเมือง ทำให้ความเป็นอยู่ของพวกเขาเปลี่ยนไปจากสังคมเดิมซึ่งเป็นสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองที่มีแต่ความเร่งรีบ ไม่สนใจกัน ทำให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีความรู้สึกโดดเดี่ยวจากวิถีความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถสนับสนุนทฤษฎีการเปลี่ยนศาสนาที่ว่า การเปลี่ยนศาสนาย่อมมีปัจจัยจากตัวบุคคลเองหรือแม้กระทั่งสังคมชุมชนที่เกิดวิกฤติบางอย่าง วิกฤติที่ว่าสามารถมองได้ทั้งระดับจุลภาค ได้แก่วิกฤติชีวิต และระดับมหภาค เช่น วิกฤตการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (Rambo, 1993:44-45)

สุดท้ายนี้จากข้อมูลในการวิจัยผู้วิจัยพบว่า การเปลี่ยนศาสนาถือเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนด้วยปัจจัยต่างๆ การที่จะเข้าใจการเปลี่ยนศาสนาด้วยมุมมองเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อองค์ความรู้ทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มุมมองด้านศาสนาเอง ปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือมุมมองทางด้านจิตวิทยา ฯลฯ กล่าวคือ ควรเป็นการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนศาสนาแบบองค์รวม คือมองการเปลี่ยนศาสนาในทุกมุมมอง อาทิ เช่น เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยาสังคม ปรากฏการณ์วิทยา ฯลฯ นอกจากนี้การที่จะกล่าวสรุปอย่างชัดเจนว่าทำไมบุคคลถึงเปลี่ยนศาสนาถือว่าเป็นเรื่องที่ยากที่จะชี้ชัดว่าเกิดจากสาเหตุใด แต่ละปัจจัยล้วนมีความสัมพันธ์กันและก็ไม่อาจแยกแต่ละปัจจัยได้อย่างชัดเจน เช่น ปัญหาการเมืองและปัญหาเศรษฐกิจซึ่งมักเป็นปัญหาที่ไปด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

1. คณะผู้บริหารของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิก โดยจัดให้มีโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว รวมทั้งมีการติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม
2. บาทหลวงเจ้าอาวาสแต่ละโบสถ์ในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ควรนำกระบวนการรับผู้ใหญ่เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกไปใช้กับบรรดาผู้ที่สนใจเรียนรู้คำสอนทางศาสนาในเขตวัดของตน โดยมีการส่งเสริมครูที่สอนคำสอนทางคริสต์ศาสนา และสนับสนุนคริสต์ศาสนิกชนในแวดวงของเจ้าอาวาสมาร่วมมือกันพัฒนากระบวนการ และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. บาทหลวง เจ้าหน้าที่ หรือครูที่สอนคำสอนทางคริสต์ศาสนา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ได้แสดงความคิดเห็น หรือทัศนคติในมุมมองที่แตกต่าง โดยมีการสอดแทรกมโนธรรมของพระศาสนจักรคาทอลิกลงไปในการบวนการเรียนรู้คำสอนทางคริสต์ศาสนา เพื่อให้คริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่มีมโนธรรมที่ถูกต้องตามพระศาสนจักรคาทอลิก และสามารถดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองที่ดีทั้งในทางศาสนาและทางสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องของการดำเนินชีวิตภายหลังจากมีการเปลี่ยนศาสนา เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ว่าชีวิตที่เปลี่ยนไปหลังจากเปลี่ยนศาสนาเป็นอย่างไร และจะดำรงความเชื่อที่มีอยู่ให้เข้มแข็งได้อย่างไร และศาสนาที่มีการเปลี่ยนสามารถศึกษาได้ทุกศาสนาที่สนใจ ไม่จำกัดแค่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเท่านั้น

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องประสบการณ์การเปลี่ยนศาสนาของบรรดาเพศทางเลือกไม่ว่าจะเป็นเกย์ เลสเบี้ยน ฯลฯ ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบใดบ้างจากการเปลี่ยนศาสนา เพราะในศาสนาแบบอนุรักษนิยม เช่น ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามไม่สนับสนุนพฤติกรรมรักร่วมเพศ จึงมีพี่น้องเพศทางเลือกบางส่วนหันไปนับถือกลุ่มศาสนาใหม่ๆ ที่มีความเป็นเสรีนิยมมากกว่า (Rambo, 1993:175)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนคาทอลิกใหม่ในกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

- ฉวีวรรณ สัตยธรรม. (2541). การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต (พิมพ์ครั้งที่ 3). ยุทธรินทร์ การพิมพ์.
- ขวลิต ตรียะประเสริฐ. (2559) การสร้างจิตกรรรมความเป็นพลเมืองของคาทอลิกในสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(1), 27-50.
- ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2552). ลำดับเหตุการณ์ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี ในรอบ 300 ปี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรัชย์ ชุมศรพันธ์. (2558). ประวัติศาสตร์พระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทย. โรงพิมพ์ อัสสัมชัญ.
- สมศรี บุญอรุณรักษา. (2552). พระสังฆราชปลื้มเกล้า “มิตรที่ดี สนับสนุนและจริงใจ” ในรัชกาลที่ 4. สื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- James, W. (1985). *The Varieties of Religious Experience*. Penguin Books.
- Lofland, J. and Stark, R. (1965). *Becoming a World-Saver: A Theory of Conversion To A Deviant Perspective*. *American Journal of Sociology*, 30(3), 862-875.
- Rambo, L. (1993). *Understanding Religious Conversion*. Yala University Press.
- Starbuck, E. (2008). *The Psychology of Religion: An Empirical Study of the Growth of Religious Consciousness*. Walter Scott.
- Ullman, C. (1989). *The Transformed Self*. Plenum Press.
- Yang, F. (1998). *Chinese Conversion to Evangelical Christianity: The Importance of Social and Cultural Contexts*. *Sociology of Religion*, 59(3), 237-257.